

language were: diachronic analysis – to reveal the history of the development of the Australian version of the English language; synchronous analysis for the study of the vocabulary of the language, its lexical, phonetic, derivational and grammatical features, in particular in the language of periodicals in Australia. The study further developed the study of the history of formation and development, as well as the current state of the Australian version of the English language, in particular in periodicals in Australia.

Key words: Australian English, sources of the Australian version of the English language, slangisms, translation features.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Люшинська Г. В. Наукові підходи до вивчення національних варіантів мови. *Вісник Запорізького державного університету* Серія: Філологічні науки. 2002. № 43. URL: <http://web.znu.edu.ua/herald/issues/archive/articles/2779.pdf>.
2. Акоюн Ю. А. Лексико-семантические особенности австралийского варианта английского языка (на материале австралийской поэзии): дис. ... канд. филол. наук: 10. 02. 04. Москва, 2003. 141 с.
3. Словник сучасного українського сленгу. Харків: Фоліо, 2006. 350 с.
4. Павлова Т. Н. Проблеми перекладу сленгізмів: матеріали за IV Міжнародна научна практична конференція «Постигането на висшето образование. – 2008», 17–25 ноември. 2008. София: «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2008. С. 42–44. (Том 9. Филологични науки).
5. Кипнис И. Ю., Хомченко С. А. Грамматические особенности перевода английского научно-технического текста. Грамматический справочник. Минск: БНТУ, 2010. 121 с.
6. Дмитриева Л. Ф., Кунцевич С. Е., Мартинкевич Е. А., Смирнова Н. Ф. Английский язык. Курс перевода. М.: ИКЦ «Март»; Ростов н/Д: Издательский центр «Март», 2005. 304 с.
7. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. *Грамотичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми*. Вінниця: «Нова книга», 2004. 575 с.

УДК 81'42:32]X043.2)

ФУНКЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ПИТАЛЬНИХ РЕЧЕНЬ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Є. Є. Кобчук, А. П. Загнітко

Анотація. У цьому дослідженні подана інформація про функціонування питальних речень у політичному дискурсі. Визначено основні сфери використання та роль питальних речень у політичних текстах. Основою роботи є різні методи досліджень, серед яких є системний підхід, принцип наукової об'єктивності, принцип критичного та структурно-системного підходу до літературної та джерельної бази роботи. Специфіка досліджуваної теми передбачає застосування описового та структурного методів, що дало змогу виділити мету питальних речень у політичному дискурсі, а також їх первинні та вторинні функції.

Ключові слова: комунікація, питальна конструкція, питальне речення, політичний дискурс, функції питальних речень.

Значну частину професійного життя політика становить його спілкування з народом. Саме політичний дискурс відображає суспільно-політичне життя країни. За його допомогою політики переконують та спонукають аудиторію до дій, привертають до себе увагу, встановлюють правила політичної гри.

Маніпулятивність сучасного політичного дискурсу є основною темою наукових досліджень, у яких дослідники визначають арсенал засобів впливу на масову свідомість. Особливе місце серед цих засобів займають питальні речення, вивченням яких займалися такі О. Почепцов, В. Нугаєв, М. Вінтонів, Н. Гуйванюк та інші.

Питальними називають речення, в яких особливими мовними засобами виражено бажання мовця вивідати щось або ж переконатися в чому-небудь. У політичному тексті такі речення виконують різноманітні функції, проте зазвичай вони виступають у ролі зачину. Питальні речення у такий спосіб інформують власне про те, що бажає дізнатися мовець.

В. Нугаєв виділяє два типи питальних висловлювань залежно від ставлення людини, яка запитує, до пропозиції, що повідомляється. За цим принципом розрізняються «припущення людини, що говорить, про відповідність пропозиції, яка повідомляється, дійсності» і «незнання цією людиною семантичного змісту одного з елементів пропозиції, що повідомляється» [1, с. 43].

У. Робінсон і С. Рекстро виокремлюють «відкриті» питання, до яких належать спеціальні запитання, що пов'язані з необмеженим набором відповідей, і «закриті», що пов'язані із запереченням/підтвердженням і диз'юнкцією [2, с. 431].

М. Діденко наголошує, що питальні речення в політичному дискурсі можуть вживатися як риторичні запитання, що залишаються без відповіді. В іншому випадку на поставлене запитання політик може відповідати відразу, даючи адресату зрозуміти, що вони є однодумцями [3, с. 10].

Отримання відповідей на певні запити – основна мета питальних речень. Однак дуже важливим тут є те, що використання питальних конструкцій у політичному дискурсі «зумовлене стилістичною функцією категорії питальності, яка передбачає не тільки вираження запиту як пошуку інформації, але й реалізацію запиту як засобу активізації та зосередження уваги на тому чи іншому факті» [3].

Питальні речення викликають у людей інтерес до невідомого, не тільки привертають увагу виборців, але й запускають природний механізм участі у діалозі, напр.: *Який подарунок від нас хотіла б отримати наша ненька Україна? Думаю, для кожної матері головним є щастя дітей. Найперше, щоб її діти – українці були здоровими. Сьогодні ми робимо все можливе для подолання коронавірусу в Україні. Ми забезпечені всім необхідним, налагодили власне виробництво, відновлюємо лікарні та лабораторії, та найголовніше, що у нас є, – це українські медики!* [4].

Якщо розглядати питальні речення в монологічному мовленні з погляду стилістики, можна зробити висновок, що вони зазвичай є емоційно-експресивно забарвленими висловленнями. Недарма фразеологізована конструкція – риторичне запитання із запереченням – один із найяскравіших емоційно-експресивних засобів мови. Однак загальна мета цієї конструкції ширша, ніж створення експресивності. У монологічному мовленні відповідні неповні і питальні речення слугують способами актуалізації нового. Через наголос на інформації питальні речення є першою частиною комбінації підказок, спрямованою на обмін інформацією. У текстах-роздумах, у внутрішній мові, запитання зазвичай не орієнтовані на безпосереднє отримання відповіді.

Головна роль у вираженні питальності політичного тексту належить інтонації, і лише потім – питальним займенниковим словам, питальним часткам тощо.

Відповідно до формальної структури питальні речення або будуються відповідно до їх власних синтаксичних зразків, або вони збігаються з непитальними. Однак інтонація належить до плану вираження, тому інтонація та порядок слів повинні бути включені до конструктивних, формальних складників синтаксису.

Загалом питальні речення відіграють важливу роль у побудові тексту політичного спрямування. Найчастіше такі конструкції трапляються в текстах великого обсягу. Їх уживають не лише для вираження запитання, а й для спонукання до дії, емоційного ствердження, погрози тощо [5, с. 235].

Т. Матвєєва, Г. Михальська, О. Ширяєв розрізняють функційно-стилістичні типи питальних речень за їх основними та другорядними функціями.

Ефективність спілкування враховує той факт, що слухачі або читачі (тобто одержувачі) не лише отримують інформацію від адресанта, але й повністю реагують на його комунікаційні наміри та прагматичну мету висловлення. Оптимальне спілкування актуалізує момент сприятливої взаємодії між мовцем та слухачем. Таке спілкування передбачає узгодження результатів відповідно до очікувань адресата.

Політичний текст є формою передавання інформації, спрямованої на вплив адресанта на адресата. Тому його рисами є динамічність, певна напруженість і діалогічність. Саме діалогічне мовлення з усіх видів мовленнєвої діяльності є найприроднішим, генетично первинним, поширеним на всі сфери життя суспільства та рівні взаємин між людьми [5, с. 237].

Діалогічність виявляється як форма голосової реалізації комунікативності, оскільки вона орієнтується на реципієнта і відображається на мовних особливостях висловлення. Діалогізація монологічного мовлення – це процес введення питальних конструкцій у монологічне мовлення, семантика яких відображає звертання, звернення мовлення до іншого суб'єкта.

Функція впливу є однією з центральних у політичному дискурсі. Вона передбачає необхідність використання запитань як засобу діалогізації авторського мовлення. Використання діалогізованих утворень у політичних текстах пов'язане з враженням, що позиція автора відкрита. Фокусом виступу є найбільш позитивне сприйняття, розуміння та відповідь адресата, особливо емоційна передача смислової позиції та оцінка кожного.

Введення запитань до тексту політичного напряму допомагає привернути увагу адресата до певної інформації, підвищити виразність та зосередити увагу на особливо важливих складових повідомлення. Для цього використовується майже кожне питальне речення в політичному тексті, але їх функціональне призначення різне.

Питальні речення поєднуються на основі первинних і вторинних функцій. Первинними функціями запитання є запит, спрямований на отримання конкретної інформації. Вторинними функціями питального речення є емоційна експресивність, оцінка, вираження ствердження чи заперечення, підтримка контакту, висловлення власної позиції тощо.

Серед вторинних функцій питальних утворень доцільно виділити п'ять основних типів (див. табл. 1) [5, с. 238–239].

Таблиця 1

Типи вторинних функцій питальних речень та їх особливості

Типи вторинних функцій	Особливості
Експресивно забарвлене твердження	Мають експресивне забарвлення, акцентують на категоричності, тобто однозначності твердження, на можливості чи закономірності дії, на звичності чи випадковості явища дійсності.
Експресивно забарвлене заперечення	Утворюють конструкції, які репрезентують емоційно забарвлене заперечення (такі одиниці маркують неприпустимість або неможливість дій, недоцільність їх).
Питальне речення зі значенням посилення експресивних відтінків	Мають значення посилення, містять повтори попередніх реплік і можуть маркувати найрізноманітніші експресивні відтінки (невдоволення, страх, занепокоєння, здивування тощо).
Спонування до дії	Виконують функцію активізації уваги співрозмовника
Активізація уваги співрозмовника	Полягають у бажанні мовця отримати відповідь або інформацію

Вторинні функції питальних речень спрямовані не на отримання, а на передачу інформації, вони експресивно забарвлені, емоційно неоднорідні. Діалогізація монологічного виступу автора шляхом введення до його складників питальних речень другорядної функції є органічним елементом політичних текстів та сприяє активізації уваги аудиторії. Такі конструкції дозволяють виразно, «рельєфно» передавати основні моменти виступу або імітувати авторську суперечку з уявним опонентом: *Кому ж вершити розвиток кожного регіону? Тільки тобі. Господарю своєї землі. Бо Україна – це ти. Україна починається з тебе. Все твоє. Твої домівка, подвір'я, вулиця, село або місто, твоя область, а отже – і твоя країна!* [4].

У монолозі, ускладненому засобами діалогізації, адресантом і адресатом є одна і та ж особа. Таким чином можна отримати актуалізоване сприйняття інформації реальним одержувачем: *Чи думав я рік тому, що змінювати країну на краще буде настільки складно? Ні. Чи змінив би я своє рішення, якби тоді знав про це? Ні* [6].

Питальні речення другорядної функції спрямовані на встановлення контакту з аудиторією. Діалогізація тексту створює у адресата відчуття першого враження, ілюзії, що він прийшов до відповіді на питання самостійно, і активізує увагу загалом: *Є великі питання щодо тарифів, медичного обладнання та дуже велике питання до кадрів. А отже, головне питання: куди ми поспішаємо? Куди ми летимо? Чи не здається нам, що з таким підходом реформа летить у стіну?* [7].

Отже, питальне речення в політичному дискурсі – це доволі таки уживана конструкція політичних текстів та виступів, яка використовується для активізації уваги слухачів на тих чи інших проблемах. Привернення уваги адресата та подальшого контакту з співрозмовниками зазвичай є основною метою таких речень. За первинними та вторинними функціями питальні речення складаються з двох груп. Функція першої групи – це запит на конкретну інформацію. Друга група, у свою чергу, має на меті висловити оцінку, емоції, негативні чи виразні висловлювання, підтримувати зв'язок, висловлювати свої позиції тощо.

Аннотація. В данном исследовании представлена информация о функционировании вопросительных предложений в контексте политического дискурса. Определены основные сферы использования и роль вопросительных предложений в политических текстах. Основой работы являются различные методы исследований, среди которых системный подход, принцип научной объективности, принцип критического и структурно-системного подхода к литературной и источниковой базам работы. Специфика исследуемой темы предусматривает применение описательного и структурного методов, что позволило выделить цель вопросительных предложений в политическом дискурсе, а также их первичные и вторичные функции.

Ключевые слова: политический дискурс, вопросительное предложение, вопросительная конструкция, функции вопросительных предложений, коммуникация.

Abstract. This study provides information on the functioning of interrogative sentences in the context of political discourse. The main areas of use and the role of interrogative sentences in political texts are identified. The work is based on various research methods, including a systematic approach, the principle of scientific objectivity, the principle of critical and structural-systematic approach to the literary and source base of work. The specificity of the research topic involves the use of descriptive and structural methods, which allowed to identify the purpose of interrogative sentences in political discourse, as well as their primary and secondary functions.

Key words: political discourse, interrogative sentence, interrogative construction, functions of interrogative sentences, communication.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Вендина Т. И. Семантика оценки и ее манифестация средствами словообразования. 1997. № 4. С. 41–48.
2. Шарапановська Ю. В. Теоретичні засади аналізу політичного дискурсу. *Молодий вчений*. 2016. № 4. С. 428–431.
3. Вольфовська О. О. Фоностилістичні особливості промови як різновиду публічного мовлення політиків. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна*. 2015. Вип. 52. С. 57–60.
4. Промова Президента з нагоди Дня Незалежності України. URL: <https://www.president.gov.ua/news/promova-prezidenta-z-nagodi-dnya-nezalezhnosti-ukrayini-62953> (дата звернення: 11.03.2021)
5. Вінтонів М. О., Вінтонів Т. М., Мала Ю. В. Синтаксичні засоби експресивізації в українському політичному дискурсі. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2018. 336 с.
6. Послання Президента України Володимира Зеленського до Верховної Ради про внутрішнє та зовнішнє становище України. URL: <https://www.president.gov.ua/news/poslannya-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-do-verho-64717> (дата звернення: 14.03.2021)
7. Виступ Президента України Володимира Зеленського на позачерговому засіданні Верховної Ради. URL: <https://www.president.gov.ua/news/zvernennya-prezidenta-do-uchasnikiv-vseukrayinskogo-onlajn-f-65653> (дата звернення: 14.03.2021)